

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

«30» июль 2026 ел

КАРАР

№ 653

“2026 елга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы авыл территорияләрен комплекслы үстерү” программасы кысаларында торак шартларын яхшырту буенча муниципаль программаны раслау турында

Арча муниципаль районы территориясендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының “Татарстан Республикасында “Авыл территорияләрен комплекслы үстерү” Россия Федерациясе дәүләт программасын гамәлгә ашыру турында” 2020 елның 14 маендагы 387 номерлы карары белән расланган “Авыл территорияләрен комплекслы үстерү” программасын гамәлгә ашыру кысаларында, муниципаль берәмлек бюджетына субсидия бирү максатларында Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы башкарма комитеты карар бирә:

1. “2026 елга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының авыл территорияләрен комплекслы үстерү” программасы кысаларында торак шартларын яхшырту буенча кушымта итеп бирелә торган муниципаль программаны расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Арча муниципаль районының рәсми сайтында (<http://arsk.tatarstan.ru>) бастырып чыгарырга.
3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Житәкче

Л.И.Абдуллин

Татарстан Республикасы
Арча муниципаль районы
Башкарма комитетының
30.04. 2026 № 653
карары белән
РАСЛАНДЫ

**“2026 елга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы
авыл территорияләрен комплекслы үстерү”
программасы кысаларында торак шартларын яхшырту буенча
МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА**

**Торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелә торган торак төзелеше
буенча муниципаль районнарның чыгым йөкләмәләрен үтәгәндә социаль
түләүләрдән файдаланып гражданның торак шартларын яхшырту һәм
финанс ярдәме күрсәтү
программасы паспорты**

Программа исеме	“2026 елга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы авыл территорияләрен комплекслы үстерү” программасы кысаларында торак шартларын яхшырту буенча муниципаль программа
Программаны гамәлгә ашыру сроклары	2026 ел
Программаны эшләү өчен нигез	1. “Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына федераль бюджеттан субсидияләр булдыру, бирү һәм бүлү турында” Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2014 елның 30 сентябрена 999 номерлы карары. 2. “Авыл территорияләрен комплекслы үстерү” Россия Федерациясе дәүләт программасын раслау һәм Россия Федерациясе Хөкүмәтенен кайбер актларына үзгәрешләр керту турында” Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2019 елның 31 маендагы 696 номерлы карары. 3. “Татарстан Республикасында авыл территорияләрен комплекслы үстерү” Россия Федерациясе дәүләт программасын гамәлгә ашыру турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 14 маендагы 387 номерлы карары.
Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы.
Программаның җаваплы башкаручысы	Арча муниципаль районы башкарма комитеты
Программада катнашучы	1. Арча муниципаль районы башкарма комитеты. 2. “Арча муниципаль районының Финанс-бюджет палатасы” муниципаль учреждениесе. 3. Арча муниципаль районы жирлекләре һәм оешмалары
Программаны башкаручылар	Жирле үзидарә органы.
Программаның максатлары һәм бурычлары	Программаның төп максатлары: Авыл территорияләрендә яшәүче халык санын шәһәрнекенә карата ким дигәндә 1: 4 нисбәтәндә саклап калу. Авыл һәм поселокларда яшәүчеләрнең өлеше илнең барлык халкының кимендә 25% составляет тәшкил итәргә тиеш

	Һәр кеше ала алырлык торак яшьләрне авылда калдырырга яки шәһәр халкын авылга тартырга ярдәм итәчәк Программаның төп бурычлары булып тора: 1. Авыл халкының торак шартларын яхшырту һәм авыл халкын һәркем сатып ала алырлык һәм уңайлы торак белән тәмин итү, авыл территорияләрендә яшәүче гражданнарга торак төзүгә (сатып алуга) социаль түләүләр бирү юлы белән авыл жиренә яшәу белгечләренә жәлеп итү һәм беркетү. 2. Авыл территорияләрендә яшәүче гражданлык шартнамәләре буенча бирелә торган торак белән тәмин итү. 3. Авыл халкының санын саклап калу.
Программаның максатчан инструментлары	Торак кертү күрсәткечләре. Авыл халкының миграция агымының үзгәрүе
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм ысуллары	Программа бер этапта, 2026 елда гамәлгә ашырыла.
Программаның максатчан күрсәткечләре	1. Авыл территорияләрендә авыл халкын һәркем сатып ала алырлык һәм уңайлы торак белән тәмин итү өчен шартлар тудыру 2. Авыл территорияләрендә яшәүче гражданнар өчен торак төзелгәндә файдалануга тапшыру күләме 72,0 кв. м. 3. Авыл территорияләрендә яшәүче гражданнарга наем шартларында бирелә торган торакны файдалануга тапшыру күләме – 738,0 кв. м.
Программаларны финанс белән тәмин итү объектлары һәм чыганаclarы	Программаны гамәлгә ашыруга акчалар тиешле финанс елы кысаларында тиешле финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законнда каралган бюджет ассигнованиеләре һәм бюджет акчаларын алучыга кадәр билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгына житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә жибәрелә. Финанс белән тәмин итү чыганагы булып тора: 1. Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына федераль бюджет акчалары: а) социаль түләүләрдән файдаланып, гражданнарның торак шартларын яхшырту 1 317 999,82 сум. б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 24 474 500,0 сум 2. Татарстан Республикасы бюджеты акчалары:

	а) социаль түлүүлөрдөн файдаланып гражданнын торак шартларын яхшырту 487 479,38 сум. б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 9 052 212 33 сум. 3. Муниципаль (жирле бюджет) акчалары: а) социаль түлүүлөрдөн файдаланып гражданнын торак шартларын яхшырту 0 сум. б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 523.854, 54 сум. 4. Бюджеттан тыш чыганаclar акчалары: а) социаль түлүүлөрдөн файдаланып, гражданнын торак шартларын яхшырту 773 776,8 сум. б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 18 334 887,13 сум.
Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижеләре һәм нәтижеләлек күрсәткечләре.	1) Авыл территорияләрендә яшәүче, гомуми мәйданы 72 кв. м булган 1 гаиләнең торак шартларын яхшырту. 2) Авыл территорияләрендә яшәүче гражданнын кимендә 10 гаиләгә наем шартнамәләре буенча бирелә торган гомуми мәйданы 738 кв. м булган төзек торак белән тәмин итү.
Программаның үтәлешен тикшереп тору	Программа чараларын гамәлгә ашыруны тикшереп торуны Арча муниципаль районы Башкарма комитеты гамәлгә ашыра

1. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өлкәсендәге эшчәнлек өстенлекләре

Өлеге муниципаль программа Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2019 елның 31 маендагы 696 номерлы карары белән расланган “Авыл территорияләрен комплекслы үстерү” дәүләт программасы нигезендә эшләнә.

Авыл территорияләрен комплекслы үстерү дигәндә авыл территорияләренен социаль һәм икътисадый потенциалын саклап калу максатларында авыл тормышының өстенлекләре нигезендә авыл халкының тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын тотрыклы күтәрүне тәмин итү өчен шартлар тудыруны аңларга кирәк. Авыл территорияләре дигәндә Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының 2020 елның 5 мартындагы 48/2-пр номерлы боерыгы белән расланган Татарстан Республикасы авыл территорияләре исемлегендә күрсәтелгән авыл территорияләре аңлашыла.

Арча муниципаль районының административ-территориаль структурасына 16 авыл жирлегә һәм 1 шәһәр жирлегә керә.

Авыл территорияләрен үстерү өлкәсендә муниципаль программаның төп бурычы — тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү, авыл халкының төзекләндерелгән торакка, заманча, сыйфатлы социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасына булган ихтыяжларын канәгатьләндерү.

Авыл торак пунктларын кыскарту һәм ваклау авыл жирендәге гаять зур территорияләрнең кешесезләнүенә һәм ташландык хәлгә килүенә, авыл хужалыгы билгеләнешендәге продуктив жирләрнең әйләнештән чыгуына китерә. Авылда килеп туган демографик вазгыять территорияләрнең социаль-иқтисадый үсешен тәмин итә торган хезмәт потенциалын формалаштыруга булышлык итми. Шулу вакытта авыл жирлекләренә социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары белән тәмин ителешенә түбән булуы авыл жирлегенә кызыксызлыгына һәм, бигрәк тә яшыләр арасында, миграция кәефенә үсүенә китерә торган төп факторларның берсе булып тора. Халыкны авыл жирендә калдыру шартларының берсе булып торак төзү һәм яшәүнең уңайлылыгын арттыру тора.

Шулай итеп, әлеге муниципаль программаны эшләү зарурлыгы авыл территорияләрен комплекслы үстерү өлкәсендәге эшчәнлекнең төп юнәлешләрен актуальләштерү ихтияжы белән билгеләнә.

2. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру даирәсенә агымдагы торышына характеристика, төп проблемаларны тасвирлау

Авыл территорияләрен комплекслы үстерү проблемасын хәл итү авыл халкының тормыш дәрәжәсен күтәрүне тотрыклы үстерүгә күчүнең мөһим өлеше булып тора.

Хәзерге вакытта агросәнәгать комплекслары алдына куелган азык-төлек белән тәмин итү һәм авыл жирендә хезмәт кадрларының сыйфаты буенча бурычлар арасында туры килмәү күзәтелә, бу авыл жирендә яшәүче халыкның миграциясенә бәйле.

Авыл территорияләрен үстерүнең объектив үзенчәлекләрен һәм шөһәр территорияләре белән чагыштырганда авылда яшәү дәрәжәсендә һәм сыйфатында сизелерлек аерма булуны исәпкә алып, килеп туган вазгыятьне үзгәртүдә федераль, төбәк һәм жирле дәрәжәдә дәүләт ярдәме чараларын җәлеп итеп, программа-максатчан методтан файдалану шартларында гына мөмкин.

3. Муниципаль программаның максатлары һәм бурычлары

Муниципаль программаның максатлары:

- авыл халкының тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү;
- авыл халкын һәркем сатып ала алырлык һәм уңайлы торак белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;
- авыл халкы өчен төзекләндерелгән торакны гамәлгә кертү (сатып алу) күләмен арттыру

Күрсәтелгән максатларга ирешү түбәндәге бурычларны хәл итү белән тәмин ителә:

- 1) авыл территорияләрендә яшәүче гражданның торак төзүгә (сатып алу) социаль түләүләр бирү.
- 2) авыл территорияләрендә яшәүче гражданның наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак белән тәмин итү.

3) авыл жирендә яшәүче гражданның торак шартларын яхшырту (авыл территорияләрендә яшәүче һәм эшләүче йә авыл территорияләренә даими яшәу урынына күчеп, шунда эшләргә теләк белдергән гражданны торак белән тәмин итү).

3.1. Авыл территорияләрендә яшәүче гражданның торак шартларын яхшырту.

Авыл жирлекләре структурасының кыскаруы һәм ваклануы авыл территорияләренә ташландык хәлдә калуына, авыл хужалыгы билгеләнешендәге продуктив жирләрнең әйләнештән чыгуына китерә.

Авылның комплекслы үсешендә уңайсызлыklarның бер сәбәбе – авыл жирендә яшәүнең бик түбән уңайлылыгы, бу авыл халкының, бигрәк тә яшыләрнең миграция кәефенә йогынты ясый. Димәк, аграр тармакның хезмәт ресурслары потенциалы кими.

Яшәү өчен социаль уңайлыklarның нигез шартлары арасында авыл халкының төзек торак фонды белән тәмин ителешә төп рольне уйный.

Программада авыл территорияләрендә яшәүче һәм эшләүче йә авыл территорияләренә даими яшәу урынына күчеп, шунда эшләргә теләк белдергән гражданны торак төзүгә (сатып алу), шул исәптән өлешләр төзелештә катнашу юлы белән социаль түләүләр бирү карала.

Федераль бюджеттан Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләр, Татарстан Республикасы бюджеты акчалары һәм муниципаль берәмлек бюджеты акчалары исәбеннән бирелә торган социаль түләүләр торак төзү (сатып алу) хисап хакының 70 процентыннан артыграк булмаса тиеш. Чараларда катнашучыларның үз (шул исәптән заем) акчалары өлешә торак төзү (сатып алу) хисап бәясенә кимендә 30 процентын тәшкил итә.

Авыл жирендә яшәүче гражданның торак шартларын яхшыртуга бәйле проблеманы хәл иткәндә программа методын куллануның максатка ярашлылыгы алдагы программаларны гамәлгә ашыру нәтижеләре белән раслана.

Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2002 елның 03 декабрендәге 858 номерлы карары белән расланган “2013 елга кадәр авылны социаль үстерү” федераль максатчан программасы, Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2013 елның 15 июлендәге 598 номерлы карары белән расланган “2014-2017 елларга һәм 2020 елга кадәр чорга авыл территорияләрен тотрыклы үстерү” федераль максатчан программасы кысаларында.

3.2 Торак урынны наем шартнамәсә буенча бирелгән торак төзелешә.

Программада авыл территорияләрендә яшәүче Россия Федерациясә гражданнына торак урынны наем шартнамәсә буенча бирелә торган торак төзелешә буенча муниципаль берәмлекләрнең чыгым йөкләмәләрен үтәгәндә финанс ярдәмә күрсәтүгә федераль бюджеттан Россия Федерациясә субъектлары бюджетларына субсидияләр бирү һәм бүлү карала.

Чара түбәндәге бурычларны хәл итүгә юнәлдерелгән: авыл территорияләрендә яшәүче гражданны төзекләндерелгән торак белән тәмин

итү; авыл территорияләрендә яшәүче гражданның наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак белән тәмин итү.

Торак урынга наем шартнамәсе буенча бирелә торган торак төзелеше федераль бюджетның Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләре һәм Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла, алар торак төзелешенә исәп-хисап хакының 65 процентыннан артмый.

Эш бирүче акчалары һәм муниципаль берәмлек бюджеты акчалары торак төзелеше бәясе белән кимендә 35 процентын тәшкил итә. Муниципаль берәмлек бюджеты акчалары эш бирүчеләргә һәм жирле бюджетның гомуми акчаларының кимендә 1 процентын тәшкил итә.

4. Муниципаль программаны гамәлгә ашыруны ресурслар белән тәмин итү

Программа чаралары Арча муниципаль районының федераль, республика һәм жирле бюджеты һәм бюджеттан тыш чыганаclar хисабына финанслана.

Муниципаль программа чараларын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән жирле бюджет акчалары күләме ел саен тиешле финанс елына төгәлләштерелә.

Муниципаль программа чараларын жирле бюджеттан финанслау республика һәм федераль бюджетлардан уртақ финанслау шарты белән мөмкин.

Өлеге муниципаль программа чараларын гамәлгә ашыруга федераль һәм республика бюджетларынан акчалар Арча муниципаль районы башкарма комитетының Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы белән ел саен билгеләнгән тәртиптә төзелә торган килешүләргә нигезендә бирелә.

Финанс белән тәмин итү чыганагы булып тора:

1. Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына федераль бюджет акчалары:

а) социаль түләүләрдән файдаланып, гражданның торак шартларын яхшырту 1 317 999,82 сум.

б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 24 474 500,0 сум.

2. Татарстан Республикасы бюджеты акчалары:

а) социаль түләүләрдән файдаланып гражданның торак шартларын яхшырту 487 479,38 сум.

б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 9 052 212 33 сум.

3. Муниципаль (жирле бюджет) акчалары:

а) социаль түләүләрдән файдаланып гражданның торак шартларын яхшырту 0 сум.

б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеше 523.854, 54 сум.

4. Бюджеттан тыш чыганаclar акчалары:

а) социаль түләүләрдән файдаланып, гражданның торак шартларын яхшырту 773 776,8 сум.

б) торак урынны наем шартнамәсе буенча бирелгән торак төзелеш 18 334 887,13 сум.

5. Муниципаль программаның көтелә торган нәтижәләре

Муниципаль программа социаль юнәлешле характерда. Муниципаль программа чараларын гамәлгә ашыру авыл жирлеген комплекслы үстерү өчен уңай шартлар тудыруга ярдәм итәчәк, авыл жирендә хезмәткә сәләтле потенциалны ныгытачак һәм уңай нәтижәгә ирешүне тәмин итәчәк:

– авыл территорияләрендә яшәүче һәм эшләүче гаиләләр өчен файдалануга тапшырыла торган (сатып алынган) торак мәйданын арттыру.

6. Муниципаль программаны гамәлгә ашыруга идарә системасы

Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның барышын Арча муниципаль районы башкарма комитеты тикшереп тора.

“Арча муниципаль районының Финанс-бюджет палатасы” муниципаль учреждениесе Программа чараларын эзерләү һәм гамәлгә ашыру, бюджет акчаларын максатчан һәм нәтижәле тоту буенча килешенгән гамәлләрне тәмин итә, Чираттагы финанс елына муниципаль программаны финанслау өчен жирле бюджеттан ассигнованиеләргә бюджет заявкасын билгеләнгән тәртиптә эшли һәм тапшыра.

Программаны төзәтү, шул исәптән аны гамәлгә ашыру вакытын озайтү, аңа яңа чаралар кертү Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ

N	Ярдәмче программа чарасы (ведомство максатчан программасы), төп чара исеме	Жаваплы башкаручы	Гамә лгә ашыр уны башл ау һәм тәма млау срог ы	Көтелгән турыдан-туры нәтижә (Кыскача тасвирлама)	Муниципаль программаның (ярдәмче программаның) максатчан күрсәткечләре (индикаторлары) белән элемтә
1	2	3	4	5	6
“2026 елга Арча районында авыл халкын арзан һәм уңайлы торак белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру”.					
1	Авыл территорияләрендә яшәүче гражданның торак шартларын яхшырту	Арча муниципаль районы башкарма комитетының инфраструктура үсеше бүлеге	2026	Авыл территорияләрендә яшәүче, гомуми торак майданы 72 кв. метрдан ким булмаган 1 гайләнен торак шартларын яхшырту.	Авыл территорияләрендә яшәүче гражданның өчен торак тапшыру (сатып алу) күләме
2	Торак урынны наем шартнамәсә буенча бирелә торган торак төзү	Арча муниципаль районы башкарма комитетының инфраструктура үсеше бүлеге	2026	Авыл территорияләрендә кимендә 10 гайләдә яшәүче гражданның наем шартларында бирелә торган торакны файдалануга тапшыру күләме кимендә 738 кв. м.	Авыл территорияләрендә яшәүче гражданның наем шартларында бирелә торган торакны файдалануга тапшыру күләме

**8. Программаны гамэлгэ ашыруның социаль-икътисадый
нәтижелелеген бәяләү һәм көтелә торган ахыргы нәтижеләр**

1. Авыл территорияләрендә яшәүче, гомуми торак мәйданы 72 кв. метрдан ким булмаган 1 гаиләнең торак шартларын яхшырту.
2. Авыл территорияләрендә яшәүче гражданның наем шартларында бирелә торган торакны файдалануга тапшыру күләме кимендә 738 кв.м. (10 гаилә).